

HET WATERAMBACHT LEIDEN

Brede watertoets

Bij alle ruimtelijke plannen en besluiten moet een wettelijk voorgeschreven watertoets worden uitgevoerd (<https://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/water-ruimte/>). Deze toets is in essentie beperkt tot een goed en veilig waterbeheer. Naar de mening van het Waterambacht Leiden zijn er meer aspecten aan water die meegenomen moeten worden bij ruimtelijke ordeningsprojecten

Wij stellen een aantal toetspunten voor die de wettelijke watertoets verbreden tot een Brede Watertoets. Deze Brede Watertoets draagt bij aan een aangenaam, gezond en milieuvriendelijk leefklimaat. De toetspunten van de Brede Watertoets zijn in 5 clusters onderverdeeld: milieu, vervoer, ruimtelijke kwaliteit, recreatie en kennis.

Het is niet een uitputtende reeks van toetspunten, maar veeleer zijn het aanzetten tot verdere ideeën- en gedachtenvorming die kunnen worden aangevuld. Waar het om gaat is dat de Brede Watertoets al in de ontwerpfase van projecten van de ruimtelijke ordening en infrastructurele werkzaamheden wordt gebruikt om zo de afweging van het belang van water duidelijk zichtbaar te maken.

Naar de mening van het Waterambacht Leiden moet de Brede Watertoets in meer gevallen worden uitgevoerd, zoals bij onderhoud van bestaande infrastructuur van (water)wegen en straten.

Het Waterambacht Leiden

Brede watertoets (6 september 2021)

Het instrument Brede Watertoets

1. Is gewaarborgd dat alle (infrastructurele, herinrichting) plannen op openbare en transparante wijze worden getoetst in de Brede Watertoets
2. Zijn er bij gemeente, provincie en/of waterschap voorzieningen om de Brede Watertoetsen op te slaan, te evalueren en zo nodig bij te stellen?
3. Is er een centrale voorziening om de uitkomsten van de Brede Watertoetsen te bewaren en om daarvan te leren?

I Milieu

A. Hoe kan de rol van het water bij klimaatadaptatie worden geoptimaliseerd?

1. Kunnen nog bestaande gemengde rioolstelsels vervangen worden door gescheiden stelsels voor afvalwater en hemelwater?
2. Kan de waterberging bij hoosbuien en droogteperioden vergroot worden door bv. meer waterpartijen te creëren en het flauwer maken van oevers?
3. Kunnen er voorzieningen worden gerealiseerd voor waterberging in de bodem, op daken (in combinatie met zonnepanelen) en onder gebouwen?
4. Kan nieuw water worden gerealiseerd in de versteende omgevingen?
5. Kan op pleinen en op middenbermen van straten ruimte voor open water en/of fontein worden gemaakt voor verkoeling?
6. Kan versteende bodembedekking worden voorkomen of ongedaan worden gemaakt?

B. Hoe kan de biodiversiteit in en rond het water (beter) worden beschermd en gestimuleerd?

1. Kan de biodiversiteit van waterlopen beschermd en/of vergroot worden door het creëren van waterreservaten?
2. Kunnen kades, beschoeiingen en walkanten van waterlopen geschikt(er) worden gemaakt voor vergroening?
3. Kunnen rechte stenen of anderszins harde waterkanten glooiend en van aarde worden gemaakt (niet bij de oude trekvaarten)?
4. Zijn er mogelijkheden om exoten zoals de waterschildpad, de wolhandkrab, de rivierkreeft en invasieve waterplanten terug te dringen?
5. Wordt de jeugd betrokken bij het monitoren van de biodiversiteit?

II Vervoer

C. Zijn er mogelijkheden voor verbetering van vaarwegen tussen en binnen steden?

1. Kunnen nieuwe wijken worden aangesloten op bestaand open water zoals op de Rijn, Vliet en Haarlemmertrekvaart (Nieuw Leyden, Bioscience Park, Rijnfront, Oegstgeest aan de Rijn, Valkenhorst).
2. Kunnen gedempte of geblokkeerde oude waterlopen weer open en doorvaarbaar gemaakt worden, zoals de Lange Mare en het Kort Rapenburg?
3. Kunnen obstakels voor de doorvaarbaarheid in bestaand water weg worden genomen, zoals de Maresingeldam?
4. Kunnen watergangen (beter) doorvaarbaar worden gemaakt maken door hogere bruggen, vervangen van duikers door bruggen, verbreding zoals de Goudenbalbrug en de duikers in Leiden ZW?
5. Kan in bestaande wijken of gebieden nieuw water worden gerealiseerd dat aansluit op bestaand open water?
6. Is er een samenhangend vaarwegenplan waarin de maatregelen onder C1 t/m C5 passen en worden afgewogen?

D. Wordt (emissievrij) transport van personen en goederen over water tussen en binnen steden en gebieden gestimuleerd?

1. Kunnen er reguliere waterbusdiensten opgezet worden tussen en binnen steden en gebieden?
2. Kan aan- en afvoer van goederen met elektrische schepen over water tussen en binnen steden gestimuleerd worden als onderdeel van een distributiesysteem met overslagplaatsen voor transport naar binnensteden?
3. Kan het vuilnis over het water worden afgevoerd en een vuilophaalservice worden opgezet met containers in de oevers?
4. Kan het transport van bouwmaterialen over water gestimuleerd worden?
5. Worden verduurzaming van plezier- en beroepsvaartuigen bevorderd door bv plaatsing van laadpalen voor vaartuigen langs de walkanten?

III Ruimtelijk kwaliteit / Beleving

E. Hoe kan de beleving van het water worden versterkt?

1. Is gezorgd voor een goede vormgeving en inpassing van het water in stad en land?
2. Kunnen de waterlopen zoals de trekvaarten (beter) zichtbaar worden gemaakt door de walkanten ervan vrij te houden?
3. Is gewaarborgd dat de waterlopen zo veel mogelijk en permanent open, doorvaarbaar en zichtbaar blijven?
4. Zijn er wandel- en vaarroutes uitgezet langs en op het water met mogelijkheden voor informatieborden langs de waterkant?
5. Kunnen historische bijzonderheden worden uitgelicht?
6. Zijn er mogelijkheden voor nieuwe waterwoonwijken van hoge kwaliteit, bijv. op de plek van een verouderd industrieterrein?

IV Recreatief gebruik

F. Hoe zorg je voor veilig en schoon water voor breed recreatief gebruik?

1. Is het oppervlaktewater met de waterlopen, de plassen en de meren vrij van zwerfafval, medicijnresten, pesticiden, PFAS, microplastics, etc ?
2. Is het water ook geschikt voor ander recreatief gebruik, zoals zwemmen en schaatsen?
3. Kunnen er afgezonderde stukken worden gemaakt, waar kinderen met ouders kunnen pootjebaden en zwemmen, bv. bij parken?

V Kennisontwikkeling, kennisdeling en kennisbehoud

G. Hoe zorg je voor het ontwikkelen, delen en behouden van kennis over het water?

1. Wordt Citizens Science gestimuleerd (zoals informatie van burgers over (on)gewone situaties, zoals bv. verdroging, wateroverlast, vervuiling, vaargedrag, wrakken en niet-vergunde ligplaatsen)?
2. Is er een ontmoetingsplek voor waterkennis en -(re)creativiteit, een Blauw Huis?
3. Is er een kenniscentrum over stedelijk en regionaal water, gedragen door overheden en organisaties met deskundigheid, waarin ook door bij het water betrokken organisaties informatie kan worden uitgewisseld.
4. Zijn er voorzieningen om burgers bij het water te betrekken? Voorbeeld: ontwikkel een lespakket 'Water in Leiden' over water in heden, verleden en toekomst voor scholieren i.s.m. Naturalis, NME-organisaties, HVOL, HH Rijnland.